

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 թուրքի, կէս տարեկան 6 թուրք. Առանձին համարները 5 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմիային խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցեն. Тифлисъ, Редакция „Мшакъ“.
Կամ Tiflis, Rédaction „Mschak“.
Տ է Լ է Ք օ Ն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և ուն օրերէն)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լիզուով.

Յայտարարութիւնները համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.
Տ է Լ է Ք օ Ն № 253.

ՀԻՄՆԱԳԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲԱՑՎԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՋԻՎԱՅ 1899 ԹՎԱԿԱՆԻ

ՄՇԱԿ

(27-րդ ՏԱՐԻ)

ԻՐԱՎԱՆՈՒԹՅԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱՆԿԱՆ ԼՐԱԳՐԻ

«ՄՇԱԿ»-ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱՎՎԻ ՆՈՅՆ ՊՐՕԳՐԱՄՄՈՎ ԵՒ ՆՈՅՆ ՈՒՂՂՈՒԹՅԱՐ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒՄԸ. «Մշակ» տարեկան գինը 10 թուրքի է, տասն և մէկ և տասն ամսականը՝ 9 թ., ինն և ութ ամսականը՝ 8 թ., եօթ ամսականը՝ 7 թ., վեց ամսականը՝ 6 թ., հինգ ամսականը՝ 5 թ., չորս ամսականը՝ 4 թ., երեք ամսականը՝ 3 թ., երկու ամսականը՝ 2 թ. և մի ամսականը՝ 1 թուրքի:

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆՆԱՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. Ամերիկայի բաժանորդները պէտք է վճարեն տարեկան 6 դոլար. Եւրոպայի բաժանորդները՝ 30 ֆրանկ. Պարսկաստանի բաժանորդները՝ 10 թուրքի:

«ՄՇԱԿ»-ԿՆ ԳՐՎԵԼ ԿԱՐԵԼԻ Է ԽՐԲԱԳՐԱՏԱՆԸ (Բաղարայան և Բարձրակարգ փողոցների անկիւնը): Կայտարարութեան ուրիշ քաղաքներից «ՄՇԱԿ»-ԿՆ ԳՐՎԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, և առհասարակ նամակներ և ծրարներ ուղարկելու, պէտք է գրիմը հետևեալ հասցեով. ТИФЛИСЪ, Редакция «МШАКЪ»; իսկ արտասահմանից՝ ТИФЛИС, Rédaction du journal arménien «MSCHAK».

Յայտարարութիւններ ընդունվում են բոլոր լեզուներով:

Ա Պ Ա Ռ Ի Կ Բ Ա Ժ Ա Ն Ո Ր Դ Ա Գ Ր Ո Ւ Թ Ի Ն Զ Է Ը Ն Գ Ո Ւ Ն Վ Ո Ւ Մ

ԲՈՎԱՆԻԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Միջազգային իրաւունքի ինստիտուտը. Անբերրութիւնը Ռուսաստանում.— Ներքին Տեսչարութիւնը. Հարստահարութեան դէմ միջոցներ. Չր պէտք է զբիւլ աղքատին. Մատենագրութիւն. Նամակ Բագուից. Ներքին լուրեր.— ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆՆԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ. Յայտարարութիւն. Արտաքին լուրեր.— ՀՆՈՒՄԻՆԻՆԵՐ.— ԲՈՐՈՒՄ.— ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ.— ԲԱՆԱՍԻՐԱՎԱՆ. Հայերէն հին գրականութեան ինդիկներ:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԻՐԱՎՈՒԹՅՈՒՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԸ

Քսանհինգ տարի արանից առաջ, 1873 թ-ին, սկիզբ դրվեց մի համակրելի հիմ-

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

Հ Ա Յ Ե Ր Է Ն Հ Ի Ն Գ Ր Վ Ա Ն Ո Ւ Թ Ե Ա Ն Ի Ն Գ Ի Ր Ն Ե Ր

Ա. ՄՈՎՍԷՍ ԽՈՐԵՆԱՅԻ

(Շարունակութիւն)

Այժմ տեսնենք թէ Խորենացոյ Պատմութիւնն որչափ օգտակար եղած է Փոքր Սոկրատայ՝ հայերէն լեզուի մասամբ:

1. «Յայտնի ոչ իշխէր յինքն ակալէն Կոստանդիանոսէ». Սոկր. 6. Իմաստն կայ յոյն բնագրին մէջ, այլ չգիտեմ թէ Մեծ Սոկրատայ թարգմանիչն Փիլոն Տիրակացի ինչպէս փոխած էր ի հայ, զի թերի է Եջմիածնի Ձեռագիրն: 2. Մեծուպ վարդապետն թարգմանած է՝ «Յայտնի հալածանս ի վերայ նոցա առահին Կոստանդիանոսի երկնչէր յարուցանելը»:

«Ոչ իշխէր յինքն ակալէն թէոզոս յայտնի». Սոկր. 481:

2. «Յեա... արտաքսասանութեան Արիտի ի մետաղ զառ». Սոկր. 39: Մեծ Սոկրատայ չքեր այսպիսի բան. Փոքրն առած է զայս ի Խորենացոյ. տես ի ստորև: Կայ Մետաղը և յերեսն 74 (ուր Մեծն կ'ըսէ Աքսորիք), 164 (Մեծն յերես 165 Նքսորիք), 179 (Մեծն՝ դարձեալ Նքսորիք), Աքսորիք ի մետաղս, 394 (Մեծն՝ Արտասանանեմ), յայլ տեղիս՝ Աքսորք, Աքսորիք, Արտասանանեմ, Արտաքսասանանեմ, և այլն. իսկ Փիլոն Տիրակացի չգիտեմ Մետաղը բառ, այլ կ'ըսէ ամէնուրեք Աքսորք, Աքսորիք, Նքսորիք, Աքսորիմն, Աքսորեմ, Արտասանանեմ, և այլն:

«Ինքնակալն արտասանանեաց ի մետաղս»:

նարկութեան, որ այն ժամանակվայ հասարակութեան թուում էր չափազանց իրէական, անգործնական և ուրեմն անընդունակ ազգելու ընթացիկ կեանքի եղելութիւնների վրա: Մեք խօսում ենք միջազգային իրաւունքի ինստիտուտի մասին, որի գոյութեան քսանհինգամեակը տօնվեց ներկայ տարվայ օգոստոս ամսին Նոյնիսիայի Գաազա քաղաքում: Սակայն միջազգային իրաւունքի նշանակութիւնը օրից օր աւելանում էր, նա սկսեց ազդել քաղաքական հարցերի վրա: Իսկ այս տարի նա ստացաւ մի այնպիսի հեղինակաւոր պաշտպանութիւն, ինչպէս

Սոկր. 373, ուր բանն է զԱրիանոսաց, և աստի դողացած է Փոքր Սոկրատայ, յերես 39, «Յեա... արտաքսասանութեան Արիտի ի մետաղս».— «Ինչ ի մետաղս (զԼիկիանոս)». Սոկր. 368.— «Սա (Թէոզոս Ա) դարձոյց զամենայն Հարս Սուրբս՝ որք յաղագս ուղղափառութեանն արտասանանեալ էին ի մետաղս, ընդ որս և զմեծն Ներսէս» և այլն. 465. Ի վերջին տեղւոյս առած է Փոքր Սոկրատայ՝ ինչ որ կ'ըսէ զԹէոզոսէ և զՆերսէսէ. տես ի վեր անդր:— Մետաղը բառն Ոսկեղարու գրութեանց մէջ կը նշանակէ Հանք երկաթոյ, պղնձոյ, և այլն, որ և կ'ըստի Բովք, զաղիներէն Mines. առաջին անգամ, որչափ ես գիտեմ, Խորենացոյ Պատմութեան մէջ կը հանդիպիմք Մետաղը՝ Աքսորք կամ Աքսորանք բառի նշանակութեամբ, զաղիներէն Exil. Առուցչապետն Տ. Կարիէր, որ Հայերէն գրականութեան պատմութեան մէջ շեքական յեղափոխութիւն—révolution (!!) յառաջ բերաւ, Մետաղը բառի Mines նշանակութեանն և թէ տեղեակ ըլլալով՝ երեք անգամ Mines թարգմանեց ի վկայութիւնս Խորենացոյ, փոխանակ երեք անգամ ալ Exil թարգմանելու, և Լիկիոնոսի ի մետաղս գրուելուն (իմա՝ յարսարանաց տեղի արգիւտելուն) համար՝ ժպրեցաւ ըսել թէ Խորենացի թէ անձր տգիտութեամբ (une ignorance profonde) ոչ հոռեակալ կայսերութեան զաղափար ունի, ոչ հոռեակալ կայսերութեան զանդէս, 1893, երես 139. տես անդ զիմ գիտողութիւնս, երես 274, սիւնակ երկրորդ, ծանօթութիւն 1): Խորենացի հասարակաւ, ստուգիւ, համարու ի Փոքր Սոկրատայ օգոտած է, կը պնդէ և դարձեալ կը պնդէ Տ. Կարիէր. խօսելով զայն տեղւոյ Խորենացոյ (Գ. լգ. 465) ուր գրեալ է թէ Թէոզոս Առաջին կայսրն զար-

1) Յեա Խորենացոյ Մետաղը գործածուած է զանազան գրոց մէջ՝ ոչ միայն իբր Աքսորանք, այլ նաև իբր Բանտ, Տանջանք:

է թագաւոր Կայսրի հռչակաւոր շրջաբերականը ընդհանուր զինաթափման մասին՝ որ վերացական համարված շատ հարցեր շինեց գործնական և հերթական:

Միջազգային իրաւունքի ինստիտուտը բայց առ քայլ հետևում էր միջազգային թէ խոշոր և թէ մանր հարցերի ծագման ու զարգացման և աշխատում էր իր կողմից լուսարանել նրանց՝ ցոյց տալով արդարութեան պահանջները և առաջարկելով այդ հարցերի լուծման ճրագիրներ: Հիմնված ինքնով գիտութեան ցուցումներով վրա և առանձնապէս ոչ մի կախում չունենալով այս կամ այն պետութիւնից, նա կարողանում էր պահպանել անաչառութիւն և տալ իր որոշումներն իր ջրութեան և արդարաւիրութեան գրոշմ: Պետական գործողներն սկսեցին հետաքրքրվել ինստիտուտի գործունէութեամբ և պահանջ զգացին էական խնդիրներում իմանալ նրա կարիքը: Ինստիտուտը տեսաւ իր կողմը գնահատված և որոշեց տարեկան տեղեկագիրներով հանդէս գալ հասարակութեան առաջ: Եւ այժմ տասնութ հատորներ տալիս են այդ համակրելի հիմնարկութեան գործունէութեան գեղեցիկ նկարագրերը:

Ներկայ նոյեմբերի 2-ին, Մոսկվայի Իրաւաբանական ընկերութեան մէջ յայտնի գիտնական գործող կոմս Լ. Կամարովի խօսելով միջազգային իրաւունքի ինստիտուտի գործունէութեան մասին շեշտեց, որ այդ գործունէութիւնը սերտ կապ է ստացել ընթացիկ քաղաքական կեանքի հետ. ինստիտուտը մի առանձին արտաստեղծութեամբ թափանցում էր իրերի լոգիկայի մէջ և ճանապարհ էր բաց առնում կիճուտ խնդիրների լուծման համար, տալով պետական մարդկանց ձեռքը նախապատրաստական նիւթեր կարելու ձեռնարկութիւնների իրագործելու համար:

Միջազգային իրաւունքի ինստիտուտի գործունէութիւնը մի հոյակապ վկայու-

թիւն և ապացոյց է, թէ ինչպէս լուրջ և արդար գործը, երբ նա մշակվում է գիտնական և անկաշառ կերպով, երբ առաջ է տարվում տոկուն և յամուռ աշխատանքով, առաջացնում է նշանաւոր արդիւնքներ և զանուում է կեանքի ազդեցիկ գործունէրից մէկը: Այդ ճանապարհով անիրագործելի դառնում է իրագործելի, վերացական գործնական:

ԱՆԲԵՐՐՈՒԹՅՈՒՆ ԹՈՒՍԱՍԱՆՈՒՄ

Ռուսաց Կարմիր Խաչի ընկերութիւն, բոլոր լրագրներում յայտարարութիւններ է տպել կուչում անելով Ռուսաստանի ազգաբնակչութեան օգին նուիրատուութիւններով անբերրութիւնից տառապող նահանգներին: Կարիքն այնքան մեծ է, որ Ընկերութիւնը, անցնումազելի օրնութիւնը հասցնելու համար իր միջոցներից 200,000 թուրք է բաց թողել, բայց այդքանը, որ հարկէ, ընչ է և Ընկերութիւնը յիշեցնում է, որ հասարակական բարեգործութեան լայն ասպարէզ կայ բացված: Նոյն բարեգործական գործունէութեան մասին խօսում է և «Трудовая Помощь» անունով պաշտօնական ամսագիրը: Այն ինչպէս է նա ներկայացնում կարիքի չափերը:

Միայն վերջին 8 տարիների ընթացքում Ռուսաստանում չորս անբերրութիւններ ճարակեցին. դրանցից ոմանք միապաղաղ էին, ցնցեցին համարեա ամբողջ պետական օրգանիզմը, ոմանք խայտարղէտ էին և ուժասպառ արին լայնատարած երկրագործական աշխարհի բազմաթիւ առանձին անկիւնները, ոմանք էլ տեղապահ էին, բայց և այնպէս քարուքանդ էին անում այնպիսի անաղին տարածութիւնների ազգաբնակչութիւնը, որոնք հասարակ են երօսպական ամենախոշոր պետութիւնների: Ութ տարվայ մէջ այս չորրորդ անգամն է, որ միլիոնաւոր մարդ-

մազկաւ. Սոկր. 57: Մեծն կ'ըսէ՝ «Առեալ ապա երկուս ամսկունս համարելիս, ոչ ամսանս ի հեթանոսական իրատուէն»:

«Փողովեալ մանկունս... ուշ է դա Սոկր. 521: 6. «Կին ոմն... գայ ի վիրս՝ ի քաղաքն նախագահս. Սոկր. 61: Մեծն՝ «Կին ոմն... ի վրաց գերեալ լինէր». չկայ նախագահ քաղաքը:

«Կին ոմն... փախտեալք հասեալ յաշխարհն վրաց, ի Մծխիթա՝ ի նոցա քաղաքն նախագահս». Սոկր. 358.— «Եթեալ ի նախագահն քաղաք (ի Կոստանդուպոլիս), 405:

7. «Եւ լինէր այնուհետեւ թագաւորն՝ արանցն քարոզ, և կինն՝ կանանցն, ի նմանէ վարդապետանեալք. Սոկր. 65: Մեծն կ'ըսէ. «Եւ լինէր այնուհետեւ իւրաքանչիւր ոք քարոզ Աստուծոյն բանի, թագաւորն՝ արանցն, իսկ կինն՝ կանանցն: Առեալ ի կնոջն և զվես եկեղեցեացն Հռոմոնց՝ տուն աղաթարանի հրամայեաց շինելը. ուր ակնյայտի կ'երևնայ թէ ինչպէս կամակորած է թարգմանիչն Փոքր Սոկրատայ զբանս յոյն պատմագրին՝ որպէս զի Խորենացով զարդարէ վիւր գրածն: Միտ դնելու է, որ այս բանաբարութեան Փոքր Սոկրատայ կը յայտնէ անմիջապէս լուսաւոր խաչին զրոյցն՝ նոյնպէս գողացեալ ի Խորենացոյ, զոր տեսանք վերագոյն, և քանի մի տող ետքը միւս ևս գողութիւնս Առաքելոսի բառին (և Նուհի անուան), զոր պիտի տեսնենք ի թիւ 8:

«Զիմոր թողբ զաղբիւրն Նկեղեցոյ զճայր մեր սուրբ Յովհաննէս (Ոսկեբրան), որ ոչ միայն տեղեկեբարական մայրաքաղաքիս՝ այլ սովաւ և ամենայն բրիտանայեք ընդհանուր աշխարհի ի նմանէ վարդապետեալ ուսանո. Սոկր. 536: Յայտ տեղւոյս է և միւս եւս գողութիւնս Փոքր Սոկրատայ «Ալլիւր Նկեղեցոյ», զոր պիտի տեսնենք ի թիւ 21:

8. «Ըստ Առաքելութեանս կնոջն քարո-

4. «Եւ հիմնարկութիւն առնէ... Սուրբ Սովիկայ՝ ըստ անրջոցն տեսութեան Քրիստոսի Աստուծոյն. Սոկր. 44: Մեծն չունի այսպիսի բան:

«Յանրջ կանս տեսութիւն Առաքելոցն՝ առեալ հրամանս օրբիլ լուսացման կենսատու աւարանիս. Սոկր. 351: Այլուր կ'ըսէ. «Եւ ձեռն անրջ կանս այ իմն նախատեսութեանց. 111.— «Յանրջ կանս իմն նախատեսութեանց»:

5. «Առեալ մանկունս ուշ է դա և հա-

ճնտվեան շրջանը: Վերածնունդեան շրջանը նա զլիարարագիտական և գրական գործունէութեան, որ իր հակահարուածն (contre-coup) ունեցաւ Քիւրքիայի և Ռուսաստանի հայերի վրայ: Իսկ ժամանակակից կամ նորագոյն գրականութեան մասին նա չէ խոսում և այդ բայց զգալի է: Այդ երկու յօդուածներում ամփոփ կերպով տալիս է այն բոլոր ճանօթութիւնը, որ հարկաւոր էր նրա ժամանակին համար մինչև մեր գրականութեան ներկայ վիճակը: Այդ աշխատութիւնը հետաքրքրական է դառնում մասնաւոր նրանով, որ հեղինակը կցել է թէ հին և թէ նոր գրական շրջաններին նա առնչութիւն ունեցող բազմաթիւ պատկերներ, որոնց մէջ ուշագրաւ են մանաւանդ Նրազիկի մօտ գտնված Անասիտ աստուածուհու գրուելը, Լեւոն Ա-ի նրովարտակը և Տրդատի արձանը: Մենք կատարելագոյն համակրում ենք այդպիսի ամփոփ յօդուածներով հայոց գրական կեանքը եւրօպական հասարակութիւններին ծանօթացնելու մտքին: Պ. Զօպապեանեան առաջին անգամ չէ, որ ներկայանում է եւրօպական ընթերցողներին: Նա ունի ուրիշ աշխատութիւններ ևս ֆրանսերէն լեզուով, որոնց մէջ կարևորն է «L'Arménie, son histoire, sa littérature, son rôle en Orient (Հայաստան, իր պատմութիւնը, իր գրականութիւնը, իր դերը Արեւելքում)» հեղինակութիւնը, որին մի իմաստնալից առաջարկում է կցել ֆրանսիացի նրշանաւոր գրող Անատօլ Ֆրանս:

ՆԱՄԱԿ ԲԱՎՈՒՅՑ

Նոյեմբերի 9-ին

Նրէկ, նոյեմբերի 8-ին, ցերեկվայ ժամը 1-ին մուտ գործեց մեր քաղաքը կովկասեան կառավարչապետ իշխան Գոլցին: Քաղաքը զարդարված էր դրօշակներով: Նրկաթուղու կայարանում նահանգապետ Բոգէ, ներկայութեամբ գահազան պաշտօնական անձանց, քաղաքապետի և ձայնարարների, բարի դարձուտ մատուցեց: Կայարանից իշխանը նահանգապետի հետ կառք նստեցով ուղևորվեց նորակառուց եկեղեցին, ապա ոտով այգեղից գնաց Վիտրօպօլ: Տիրամոտցը, որ պարտատված էր իջնանելու համար: Նրկօլայան փողոցում Վիտրօպօլը հրամայեց ոչ հեռու, շարժ շար կանգնած էին թէպակաւ դպրոցի, գինեաղիայի, արճեստարաց դպրոցի և թուրքերի տարրական դպրոցների աշակերտները իրանց դասատուներով, իշխանն աւելի բան հասարակ կերպով անցաւ այգեղից: Այսօր իշխան կառավարչապետը պիտի ուղևորվի Լ'Բայախանի և մի քանի այլ այցելութիւն պիտի անի: Լուսն ենք, որ իշխանը պէտք է այցելէ հասարակական բոլոր հիմնարկութիւնները:

Ն. Կալիսեան

Իսկ յերկրորդ տեղում՝ «Զկարգ դարականացն ընձեռեալ»:

«Այր՝ արանց կացեալ զուրիս, և արուժիւնն ցուցեալ, զպզս մեր բարձրացոցց»։ Խոր. 108: Այլուր կ'ըսէ. «Ոչ ինչ դործ արուժեանն են քաջութեանն հոյոցց»։ 209.—«Ոչ ինչ արուժիւն քաջութեանն ցուցեալ»։ 411, 418.—«Սահլին նահատակութիւնն ցուցեալ»։ 499: Ազաթանեղ ըսած է. «Բազում անոր արուժեանն քաջութեանն և անոր ցուցեալ»։ 144—145. կամ «Բազում անոր արուժեանն և անոր ցուցեալ»։ 157. Իսկ Փարպեցի՝ «Բործ երեւելի ցուցեալ քաջանայր»։ տես Հայկական Բառարանութիւնը, երեսը 83—84: Կայ առ Փարպեցու, 459, «Մեծ արուժիւն ցուցեալ ի սոցեցաւ» բայց Փոքր Սոկրատն՝ եթէ ի Փարպեցույ առած ըլլար՝ կարծած չէր մտաւոր դրան անձն: Տես և յերես 526 Փարպեցույ. «Ցուցեալ մեծ քաջութիւն»:

19. «Վասն առաւել շնորհացն և հուշակեալ անուանն»։ Սոկր. 531: Մեծն չունի այսպիսի բան:

«Ի հուշակեալ յանուանէն Գրիգորի»։ Խոր. 402:

20. «Որք թշնամութեամբ էին առ երանելին Յոանն սակոյ յանուանութեան յանուանաց»։ Սոկր. 531. Մեծն՝ «Որք թշնամութեամբ առ Յովհանն գրով»։ այսպիսի և ոչ աւելի.—«Ունէր իստութիւն վասն յանուանութեան նորա սխալանացն»։ 532: Մեծն չունի այսպիսի բան:

«Քարկոնը զնա կամէր սակոյ յանուանութեան իւրոց յանուանաց»։ Խոր. Գ. 1Բ. վերնագիր 462. Փոքր Սոկրատն նոյն իսկ զվերնագիրը զիսոց Խորենացույ Պատմութեան խնամով ուսումնասիրել է.—«Յարգոս հանապարհորդ յանուանութեանն իւրոց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Քիւրքիայում գոյութիւն ունեցող միակ էժանագին ճաշարանը, որ պահուած է աիկին Մովսիսեանի մասնաւոր ջանքերով այժմ, միջոցները սղութեան պատճառով, մերժում է շատերին կերակրել, և այդ շատերի թուով, դժբաղդարար, գտնվում են հայ գաղթականները, որոնց համար Բարեգործական ընկերութեան խորհուրդը առաջ բաց էր թողնում ճաշարանին ամսական յետուին բուրջի: Թէև Սօլալուում ապրող հայ հարուստներին շատ էլ պատու չէ բերում այն հանգամանքը, որ նրանք չեն կարողանում ամսական յետուին բուրջի հայթայթել էժանագին ճաշարանին: Հայ գաղթականներին կերակրելու համար, բայց այդ հարուստների անտարբերութիւնը դեռ իրականը չէ տալիս Բարեգործական ընկերութեան խորհուրդին նոյնպիսի անկարելի-ցութեամբ վերաբերվել թշուառ գաղթական ընտանիքներին վիճակին: Մենք գիտենք, որ խորհուրդը պէտք է առաքիլ, թէ ընկերութիւնը միջոցներ չունի, բայց մենք կանենք՝ միջոցներ կան, միայն ինքը խորհուրդն անընդունակ է հանդիսանում գործելու: Զէ կարելի ձեռքբեր ծաւած նստել և երեմիականներ կարգաւ. պէտք է գործել: Եթէ խորհուրդը գործունեայ լինէր, նա շատ մեծ նշտութեամբ կարող էր բանալ մինչև այժմ ոչ թէ էժանագին, այլ ձրի ճաշարանի հանդուցեալ Խուղարանի կողմած գումարների տոկոսներով, որ խորհուրդը, իբրև աւելի հեշտ միջոց, դիմում է գրամագլխի վրա: Ծուռով կը լրանայ երկու տարին Խուղարանի մեծնեղոց յետոյ և խորհուրդը դեռ ոչ մի միջոցի չէ ձեռնարկել հանդուցեալի կողմից իրագործելու համար: Զրի ճաշարանի բացումը ոչ մի գոնարութիւն չունի և կատարելագոյն համապատասխան է կառուցի կամքին: Այդ անհրաժեշտ և աչք ծակող պահանջը չիրագործել, այլ կամենալ անպատճառ այնպիսի հաստատութիւն ունենալ, որի բացումը կարող է երկար ժամանակի և հանդիպում է մեծ դժուարութիւններին, ոչ խելացիութիւն է, ոչ էլ արդարացնող պատճառ:

Լուսն ենք, որ Քիւրքիայի ուղարկվայի նախկին անդամ Խրիստափոր Վերմիշով մտադիր է դատ սկսել «ՆԱՅԿԱՅ» լրագրի խմբագիր Վ. Վելիչկոյի դէմ՝ մեղադրելով նրան զրգարութեան մէջ:

Հետեալ տխուր տողեր են գրում մեզ Արմիայից՝ «Աղքատութիւնը այս կողմերում հասաւ իր գագաթնակէտին. հազարաւոր ընտանիքներ գուրկ են նոյն իսկ ցամաք հացից. շատերը պարտքով են ցամաք հաց ձարում: Բարձրագույն գաւառի Բաբառի դիւղի նորաբաց հայոց դպրոցի ուսուցիչը, ժողովրդից հաց չը ստանալու պատճառով մի քանի օր քայքայած մնալուց յետոյ՝ թողեց հեռացաւ Գիւղայինները ա-

յան ցանաց»։ 423: Բիւզանդ ըսած է. «Այլ թագաւորն Պապ յամենայն ժամ էր թշնամի մեծի բանաւայակեալին (Ներսեսի) վասն յանուանութեան մեղաց իւրոց չարեաց՝ զոր գործէրն»։ Ն. իգ. 216 (առաջին տու. Ս. Ղալարու)։ Փոքր Սոկրատն նախամիտար համարել է զԽորենացի:

21. «Ով երանելիք Յոանն, աղբիւր Եկեղեցուոյ. Սոկր. 542.—«Յամենայն տիեզերս գովի (Յոանն Ոսկեբերան) որպէս աղբիւր ընդհանրական Եկեղեցեաց»։ 555, 557.—«Յորճալից աստուածատուր բանիցն (Ոսկեբերանի) որպէս յաղբիւր է հոռեալ»։ 523: Մեծն չունի այսպիսի գովութիւն Ոսկեբերանի:

«Զիսոր թողեր զաղբիւրն Եկեղեցուոյ զայսր մեր սուրբ Յովհաննէս (Ոսկեբերան)»։ Խոր. 536: Փոքր Սոկրատն ունի միւս ևս գովութիւն յայտ տեղւոյ Խորենացույ, զոր տես ի թիւ 7:

22. «Եւ գրով հրամայէր Ազապիտոսի ունել զեպիսկոպոսութիւնն, և հովուել զժողովուրդ իւր ուղիղ հաստով, և անկասկած ունել զեպիսկոպոսութիւնն ի Քէդոսի»։ Սոկր. 571. այնպիսի անարուեստ մասնաւորներ՝ որ երկու անգամ կը գրէ շունել զեպիսկոպոսութիւնն, որպէս զի կարենայ զետեղել զանկասկած բանն Խորենացույ: Մեծն կ'ըսէ. «Երէբ ապա Ազապիտոսի ընդունել զեպիսկոպոսութիւնն և մի ինչ ի Քէդոսի տրամութիւնէն խոտականաց կասկած ունեց»:

«Եւ հրամայէ նմա դան իշխանութիւն անկասկած արար ունել»։ Խոր. 68: Կայ անկասկած յերես 137:

23. «Եւ արուցեալ թագաւորն Պարսից յաթոռոյ իւրմէ՛ կը կ'ըր պագանէր եպիսկոպոսին Ակակայ»։ Սոկր. 616: Մեծն չունի այսպիսի բան:

«Եւ յարուցեալ ի գահոյցն՝ անկաւ ի վե-

տում են թէ՛ «ե՛ր երեխաներին անգամ չենք կարողանում կերակրել, ըսր մնաց ուսուցչին, և թէ՛ հացը, սենեակի վարձը և դպրոցի վառելիքը ձեզանից կը լինի, այն ժամանակ համեցէք»... Փողովրդի ամենամեծ մասը, սովից չը կտորովի և պարսիկ խաների հարստահարութիւններից աղատվելու համար պատրաստվել է հաստատիւս լինել՝ յուսալով որ հօգորները իրանից կը կերակրեն և կը պաշտպանեն: Գործ մտարացողների թիւը սկսում է շատանալ:

«ՍՐԱՅԻՆ. ՅՄՏԻՆԵՅ» հարդրում է, որ սուսայ կառավարութեան ներկայացուցչը—ամարիլիտների խնդրի մասին Հռոմում դուստրվելի կօնֆերենցիայի մէջ, Բարձրագոյն հրամանով, նշանակված է Հռոմի սուսայ գեսպան Նելիզով, իսկ իբրև նրա օգնականներ իրաւագիտական և ուստիական հարցերի համար նշանակված են կառավարիչ սենատի քրէական բաժնի աւագ պրօկուրօր Սրուչէվսկի և ուստիականութեան բաժնի դիրեկտօր Զլոյանսկի:

Մեզ ուղարկված է հետեալ նկատողութիւնը. «Պ. Յարթօսիւու հանրածանօթ Արմենա-Օրաւոյցի եկող տարվայ գրքում զետեղված է գործին տեղեակ մի գրողի՝ ճանապարհորդութեան մարչուտ Անդրկովկասում (389—401): Յօդուածին կցած են զեղեցիկ պատկերներ»—Սանահնի կամուրջը, Փամբակի հովիտը, հայ դիւղայու ընտանիքը Ղարաբախայում, Ղարս-չայի ձորը, Կովկասի քարտէզը, Անիի աւերակներից մի տեսարան: Տեղեկութիւնները ճիշդ են և հետաքրքրելի: Ընթերցողներին ենք յաճախարարում այս շքեղ նրատարակութիւնը, լի բազմազան այլ տեղեկութիւններով: Կ'ընք՝ կալիսկօրի կազմով 1 բուրլիս:

Մեր խմբագրութեան մէջ ստացվեց Աւետիս Քալանթարի յօրինած «Справочная книга по мѳлочному хозяйству и скотоводству» գիրքը, որ պարունակում է իր մէջ բազմաթիւ տեղեկութիւններ կաթնատնտեսական դպրոցների, գործիչների և արդիւնքների մասին: Գիրքը պարունակում է 120 նկար և բազմաթիւ աղիւսակներ, որոնք վերաբերում են կենդանիների կերակրելու նորամտերին և կաթի անալիզին:

Նոյեմբերի 11-ին, Քիւրքիայի նահանգական դատարանում քննվում էր Քիւրքիայի հայոց մի թերթի աշխատակից Սիմէոն Շահվերդեանի գործը, որը մեղադրվում էր Քիւրքիայի Զրկիւնեցու պարագետ եկեղեցու Սիմէոն քահանայ Արքայապետի հրահրանքով մէջ, այդ թերթի այս տարվայ № 57-ում: Նրք դատարանի նախագահն առաջարկեց քահանային ներելու, քահանան ասաց, որ ինքը, իբրև հոգեւորական, պարտաւոր է միշտ ներող լինել, միայն այն պայմանով, որ

բայ երեսաց իւրոց և երկիր ե կպագ նմա»։ Խոր. 231—232: Խորենացի առած է զայս տեղի ի Լաբարեայ՝ որ կ'ըսէ յերես 8. «Երբև ետես Արքար գտեսիլն՝ անկաւ առաջի նորա և երկիր ե կպագ նմա»:

«Հանդիսիս յօդուածին մէջ (երեսը 274 ք—275 ա) նշանակած էի նաև Մարդասիրեմ, Լիբանոս (այս ինքն Լիբանոս լեռան), Սպրճեմ, Հեղձուք արեան, Արժանն, Հրաշափառագոյն աստուածաբանութեամբ, Մեծն Քէդոս, Աւթանոց, Արպէս կամք են աւել իսոյ բանիս, ամբաստանելով զՓոքր Սոկրատն թմէ և զայդոսիկ առած է ի Խորենացույ: Այն ժամանակ (1893) չունէի ոչ զՄեծ Սոկրատն և ոչ զԿայսերական գիրս. արդ գիտեմ որ Մարդասիրեմ կը գտնուի և ի Մեծ Սոկրատն (մի անգամ), Սպրճեմ (ինն անգամ. յորմէ և Սպրճեմն, մի անգամ), Մեծն Քէդոս (երկու անգամ, ուր յ'ստուելից անգամ կ'ըսէ Քէդոս, Քէդոս թագաւոր, կամ լոկ թագաւորն, յոյն բնադիրն չունի զվերագիրը Մեծն»։ Աւթանոց (վեց անգամ). այսօրիկ անգամ քննութեան շառի զչորս բառույ առաջիկայ գրութեան մէջ, որպէս զի շառարկուի թէ կարելի է որ Փոքր Սոկրատն առած է զայդոսիկ ի Մեծ Սոկրատայ, և ոչ ի Խորենացույ, (թէպէտ և իմ կարծիքս միշտ այն է թէ Փոքր Սոկրատն երկրագոյն է քան զՄեծ Սոկրատն, զորմէ առիթ կ'ունենան ի սոսերու յայրում նուազի): Քննութեան շառի նաև զՀեղձուք արեան, որ կայ և ի Կայսերական գիրս (երկու անգամ): Նոյնպէս ի բաց թողի զԼիբանոս և Արժանն, որ կը գտնուին նաև Սուրբ Գրոց մէջ. Հրաշափառագոյն աստուածաբանութեամբ, որ թերես է ի շարականէն Խորայն Ստեփանոսի, և ոչ ի Պատմութեան Խորենացույ. Արպէս կամք են աւել իսոյ բանիս, որու կը հանդիպինք և ի ձառս Գրիգորի Նաղիանդացույ: Կը մնան վե-

պ. Շահվերդեան իր հարդրած լուրը նոյն լրագրի միջոցով հերքել: Պ. Շահվերդեան խոստացաւ կատարել այդ, և դրանով էլ վերջացաւ գործը:

ՍԻՄՅԵՐՈՎՈՒՄՅ մեզ գրում են. «Զենք կաւրող Սիմֆերօպօլի հասարակական գրադարանի վարչութեան ուշադրութիւնը չը հրաւիրել այն իրողութեան վրա, որ այդտեղ չէ ստացվում և ոչ մէկ հատ հայերէն լրագիր կամ ամսագիր: Դա էլ աւել աններելի է, որ զըբարդարանի իր գոյութեամբ պարտական է թուամանով հային: Խնչ աւել, որ գրադարանում չը կայ և ոչ մէկ հայերէն գիրք...»:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՅԱԶՈՐԻ ՕՂԱԿԸ

Կրեոական հարցը վերջացաւ. դա արևելեան հարցի օղակներից մէկն էր: Յաջորդ օղակը առաջ է դալիս Մակեդոնիայում: Փրանսիական «Temps» լրագիրը ցոյց է տալիս որ անհրաժեշտ է այժմ էլ վերջանել մակեդոնական հարցը, որովհետև դա մի կողմից սպառնում է եւրօպական խաղաղութեան, իսկ միւս կողմից կարող է հասցնել Քիւրքիայի կորստեան մայրին: Լրագիրն ասում է, որ մակեդոնական քրիստոնեաներին մասնեղականներին ձեռքով յատկանաւ հարածելը, յատկանաւ կտորելը այնքան նշտութեամբ չը անցնի Քիւրքիայի համար, ինչպէս Փոքր-Ասիայի հայերին հարածելը: Հայերը չեն յենվում եւրօպական ոչ մի պետութեան վրա, որ իր ցեղական կազմակերպութեամբ ազգակից լինէր նրանց հետ, մինչդեռ Մակեդոնիայի յունաղաւան ազգաբնակիչները միշտ աջակցութիւն կը գտնէ իր ցեղակից պետութիւնների կողմից: Մակեդոնական հարցը, եթէ Քիւրքիան չը շտապէ լուծել նրան, հեշտութեամբ կարող է նոյն հետևանքներին հասցնել, ինչ առաջ եկան Կրեոնի յոյներին հարածելուց: Մակեդոնիան կապտամարմի, պետութիւնները կը միջամտեն և Քիւրքիան, եւրօպայում կը սահմանափակվի միայն Օտրինի վիլայէթում: Բ. Գրան այժմեան քաղաքականութիւնը Մակեդոնիայի և մանաւանդ Հին-Սերբիայի վերաբերմամբ, քաղաքականութիւնը, որ ամբողջապէս հիմնված է վայրենի արբանյութի հոլովանաւորելու ուղղութեան վրա, բարեք չի առաջացնի. մեծ անախորժութիւններից չեն ազատի կրեոական այն բատալիոնները, որոնք շարված են Սկօպիանի և Կոսովօի վիլայէթներում. ընդհակառակը, թիւրք զինուորները, որոնք Կրեոնում կրած անախորժութիւնների վրէժը հանում են մակեդոնական քրիստոնեաներից, միայն սաստկանում են այն թշնամութիւնը, որ տասնութ ևս զէպի Բ. Գրանը նրա հպատակ քրիստոնեաները: Պետութիւնները, գրում է «Temps»,

բոյեղեալ քսանեկերեք նոյնութիւնքն Խորենացույ և Փոքր Սոկրատայ, յորոց ութն կային արդէն «Հանդիսիս» յօդուածին մէջ, իսկ տասնութնիցն նոր են: Արդ՝ այս քսանեկերեք նոյնութիւնք ասացուածոց և բառից, ամենքն ալ առհասարակ անձանթք 8. Կարէէրի, ի Խորենացույ Պատմութեան էն անցած են ի Փոքր Սոկրատ. ըսել կ'ըսեմ որ Փոքր Սոկրատայ թարգմանիչն Եօթներորդ դարու երկրորդ կիսոյն մէջ ընդօրինակած է զայնտուրի ի Խորենացույ, ի Փոքր Սոկրատայ, յորմէ և ի Մեծ Սոկրատայ (մի անգամ), Սպրճեմ (ինն անգամ. յորմէ և Սպրճեմն, մի անգամ), Մեծն Քէդոս (երկու անգամ, ուր յ'ստուելից անգամ կ'ըսէ Քէդոս, Քէդոս թագաւոր, կամ լոկ թագաւորն, յոյն բնադիրն չունի զվերագիրը Մեծն»։ Աւթանոց (վեց անգամ). այսօրիկ անգամ քննութեան շառի զչորս բառույ առաջիկայ գրութեան մէջ, որպէս զի շառարկուի թէ կարելի է որ Փոքր Սոկրատն առած է զայդոսիկ ի Մեծ Սոկրատայ, և ոչ ի Խորենացույ, (թէպէտ և իմ կարծիքս միշտ այն է թէ Փոքր Սոկրատն երկրագոյն է քան զՄեծ Սոկրատն, զորմէ առիթ կ'ունենան ի սոսերու յայրում նուազի): Քննութեան շառի նաև զՀեղձուք արեան, որ կայ և ի Կայսերական գիրս (երկու անգամ): Նոյնպէս ի բաց թողի զԼիբանոս և Արժանն, որ կը գտնուին նաև Սուրբ Գրոց մէջ. Հրաշափառագոյն աստուածաբանութեամբ, որ թերես է ի շարականէն Խորայն Ստեփանոսի, և ոչ ի Պատմութեան Խորենացույ. Արպէս կամք են աւել իսոյ բանիս, որու կը հանդիպինք և ի ձառս Գրիգորի Նաղիանդացույ: Կը մնան վե-

Նորայր Ն. Բիւզանդացի

վճարել են այս ձևով՝ այս ընթացքում փորձել բոլոր խաղաղ միջոցները, որպեսզի չհասնեն Բ. Կրան Բեֆորմները մտցնել Մակեդոնիայում. եթե այդ ջանքերը ցանկալի հետևանքներ չեն հասնում, գարնանը թիւրքերը համար դժբախտութիւններին նոր դարադրուի կը բացվին:

Յրանսիրական լրագրի այս խօսքերին «Ս. Սերպիցրեկա Բեօզոստի» լրագիրն աւելացնում է. «Մենք մեր կողմից շատ անգամ ենք յայտնել մեր համոզմունքը, որ թիւրքերն յանձին իր վեհապետին, որքան էլ ցանկութիւն ունենայ, չէ կարող մտցնել ոչ մի տեսակ Բեֆորմ, որ կարողանար պաշտպանել իր քրիստոնէայ հպատակներին մահաճակատներ կամ սպանութիւններ: Այդպիսի Բեֆորմները հակասում են թիւրքաց իրաւագրութեան, որ հիմնված է Ղուրանի վրա, իսկ Ղուրանը կատարելապէս բացորոշ կերպով ոչ-մահաճակատներին իրաւի հետեղներին ամեն կողմով ենթարկված դրութեան մէջ է դնում: Այդ բաւական չէ, մահաճակատ իրաւագրութեան տեսակետից ամենամեծ ոճրագործ կը համարվի ամեն մի մուսուլման, եթէ նա իրան թող կը տայ պաշտպանել իրաւագրութեանը անհրաժեշտը—Ղուրանի պատուիրանները պահպանողը—չէ կարող իր քրիստոնէայ հպատակներին պաշտպանը դառնալ. նա չէ կարող արգելել, որ մուսուլմանները չը հարստանան չը կողպանեն և չը կտորեն քրիստոնէաներին: Առտի ոչ մի խաղաղ միջոց չեն կարող բարելաւել մակեդոնացի քրիստոնէաների դրութիւնը, և եւրոպայի միջամտութիւնը անհրաժեշտ է. մակեդոնական հարցի բանի կերպով լուծելը անխուսափելի է: Եւ որքան շուտ լինի այդ, այնքան լաւ, այնքան քիչ կը թափվի քրիստոնէական անմեղ արիւնք մահաճակատի կարիքներին և դանակներին հարուածներին տակը:

ՄՇԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 10 նոյեմբերի: Հակաժամտախառնային յանձնաժողովը յայտարարում է, որ հիւանդութիւնը Անդրոսում, ըստ երկայմի, թուլանում է: Անդրոսը, առաջվայ նման, չլիցարկած է մնում, կարգված լինելով բոլոր յարաբերութիւնները: Անդրոսի մտտիկ լըլըլներում Մարգրիթու, Տոկիմանու և Փոնչաքնիում, այլ և Սամարանդի չըլանի ու Քուրաբայի խանութեան միւս տեղերում վիճակը գոնացուցիչ է: Որ և է մի կապվածելի հիւանդութեան մասին տարածվող բոլոր լուրերը հոգատարութեամբ ստուգվում են:

ՊԱՐԻՉ, 10 նոյեմբերի: Գաղթականութիւնները մինիստրը հերքում է այն լուրը, թէ հրամայված է փոխել այն բեֆորմը, որին ենթարկված է Իրէֆուս:

ՊԱՐԻՉ, 10 նոյեմբերի: Յրանսիրայի և Խոսիլայի մէջ եղած երկար բանակցութիւնները շուտով կը վերջանան առևտրական դաշնագրի կընքումով:

ՎԱՆԷՍ, 10 նոյեմբերի: Գիւրգի արքայորդին կը ստանայ իր իշխանութիւնը մեծ պետութիւններէ: Այդ խնդրի վերաբերմամբ համաձայնութիւն է կայացել Ռուսաստանի, Յրանսիրայի, Անդրիայի և Խոսիլայի մէջ, որոնք փոխ են տալու նոր կառավարութեան իւրաքանչիւրը մի-մի միջոց: Այդ գումարը պէտք է ծածկվի Տէնց առաջին փոխառութեամբ:

ՀԻՌՄ, 10 նոյեմբերի: Պարիզի և Հուովի մէջ եղած բացատրութիւնները յետոյ, կարիւնները համաձայնվեցին վերջնականապէս կարգաւորված համարել Բախելիովի դէպքը:

ՊԱՐԻՉ, 10 նոյեմբերի: Ծամպո նուղուով եղած պայթիւնի ժամանակ սպանվել է մի մարդ և վիրաւորվել 8: Ոստիկանութիւնը մնում է այն համոզման մէջ, թէ պայթիւնը առաջ է եկել ոչ թէ ուռմից, այլ գազից:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 11 նոյեմբերի: Հակաժամտախառնային յանձնաժողովը յայտարարում է, որ Անդրոսում վերջին օրերը հիւանդութեան դէպքեր չեն զան: Հնդկաստանից ստացած տեղեկութիւններին նայելով Բոմբէյի չըլանում հոկտեմբերի 15—21-ը ժամտախոսը շատ սաստկացաւ. հիւանդացան 6,526 մարդ, մեռան 5,077.

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 11 նոյեմբերի: Ֆրիլպպեան կղզիները ժամին տուած պատասխանի մէջ Ամերիկան յայտնում է, որ մտադիր է Ֆրիլպպեան կղզիները բաց պահել համաշխարհային առևտրի համար:

ԲՈՒԿՈՒՅԵՏ, 11 նոյեմբերի: Սկանդինաւերը երէկ կրկնվեցին մինչև երեկոյան 11 1/2 ժամը, երբ նիստը փակվեց՝ օպորդիցիայի անսովոր ազդակներով: Փողովից դուրս էլ ցուցեր են:

դան: Պոլիցիան ստիպվեց միջամտել: ՊԱՐԻՉ, 11 նոյեմբերի: Վճարվելու առևանքը, լսելով Բուաղէֆրի և Գոնդի ցուցմունքները, նախազուշարեց Պիկարին, որ նա չէ կարող այսօր ցուցմունքներ տալ: Այդ պատճառով Պիկար վերադարձվեց Երջ-Միլի բանար:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՈՐՍՍՆ
Նոյեմբերի 10-ին

Լոնդոնի վրա 10 ֆունտ արծէ	98	80
Բեռլինի վրա 100 մարկ	45	70
Պարիզի վրա 100 ֆրանկ	37	10
Պոլսի վրա 100 ֆրանկ	—	—
Մարսայի կուպոններ	—	—
Ռոստովի գրեկոն	5 1/2	7
4% պետական բենտ	100 1/2	—
5% ներքին փոխառութեան	100 1/2	—
3 1/2% դրամ թղթ. աղն. կալ. բանկի	95 1/2	—
4 1/2% վիսյակ. գրե. զ. հոլ. բանկի	100 1/2	—
Ներքին 5% առաջին փոխառութ.	296 1/2	—
Նորի. երկրորդ	259	—
5% դրամ. թղթ. աղն. կալ. բանկի	219 1/2	—
5% պետական երկաթուղ. բենտ	—	—
Պետերբ. բաղ. կր. ընկ. օբլ. ընկ.	—	—
Մոսկովայի բաղ. կր. օբլ. ընկ. օբլ. ընկ.	100 1/2	—
Սոխոյայի	99 1/2	—
Սոխոյայի	99 1/2	—
Թիֆլիսի կալ. բանկի 6%	—	—
Նորի. կալ. բանկի 5%	99 1/2	—
Բուխարայի կալ. բանկի 6%	101	—
Նորի. կալ. բանկի 5%	100	—

Խմբագիր՝ Ա. Բ. ՄԱՆՆԻՐ ԲԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատար.՝ ԱՐՄԵՆԻՆԻ ԺԱՌԱՆԳՆԵՐ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՆԴՐՈՎՎԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՎԻ

Մ ա ղ ա տ ա ղ Ն 1 զնացըր դուրս է գալիս ԲԱԳՈՒՆԻՑ զէպի ԹԻՖԼԻՍ ցերեկվայ 4 ժամին և 15 րոպէն. թիֆլիս է կանուած առևտրեան 8 ժամ 38 րոպէն: Իուրս է գնում ԹԻՖԼԻՍԻՑ զէպի ԲԱԳՈՒՄ առևտրեան 9 ժամ և 20 րոպէն. Բ ա թ ու մ է կանուած երեկոյեան 8 ժամ և 52 րոպէն:

Մ ա ղ ա տ ա ղ Ն 3 զնացըր դուրս է գալիս ԲԱԳՈՒՆԻՑ զէպի ԹԻՖԼԻՍ ցերեկոյեան 10 ժամ 50 րոպէն. թիֆլիս է կանուած երեկոյեան 5 ժամ և 9 րոպէն: Իուրս է գնում ԹԻՖԼԻՍԻՑ զէպի ԲԱԳՈՒՄ Երեկոյեան 6 ժամ 10 րոպէն. Բ ա թ ու մ է կանուած առևտրեան 7 ժամին:

Մ ա ղ ա տ ա ղ Ն 2 զնացըր դուրս է գալիս ԲԱԳՈՒՆԻՑ զէպի ԹԻՖԼԻՍ առևտրեան 8 ժամ 30 րոպէն. թիֆլիս է կանուած երեկոյեան 8 ժամ 30 րոպէն: ԹԻՖԼԻՍԻՑ զէպի ԲԱԳՈՒՄ Երեկոյեան 9 ժամ 15 րոպէն. Բ ա ղ ու է կանուած ցերեկվայ 12 ժամ 59 րոպէն:

Մարդատար Ն 4 զնացըր դուրս է գալիս ԲԱԳՈՒՆԻՑ զէպի ԹԻՖԼԻՍ ցերեկոյեան 8 ժամ 40 րոպէն. թիֆլիս է կանուած առևտրեան 9 ժամ 55 րոպէն: ԹԻՖԼԻՍԻՑ զէպի ԲԱԳՈՒՄ Երեկոյեան 11 ժամ 20 րոպէն. Բ ա ղ ու է կանուած առևտրեան 5 ժամ 42 րոպէն:

ԹԻՖԼԻՍԻ ԻԿԱՎԱՆ ԳԻՄՆԱԶԻՍԵՒ ՄԻ ՌԻՍԻՑԻՉ ըրոր առարկաներից պատրաստում է աշակերտներ և աշակերտուհիներ՝ ՄԻՋՆԵԿԱՐԳ զարոցները համար և տալիս է՝

Հայոց լեզուի դասեր

Հասցէն՝ Վախաձաձեւեան պ. ճ. Մարկարոյ Ն 25.

ԲԺ. ՎԱՅՆՆԵՐԺՐՈՒՆԻ ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ Է ՀԻՒՄԳՆԵՐԻ

ժամանակաբար բ գ ի, կ ո կ ո ղ ի, բ թ ի և ա կ ա ն ջ ի հիւանդութիւններով:

Առևտրեան 9—12 ժ. Երեկոյեան 4—7 ժ. Գործիչակի պրօպ. Ն 28, տ. Աղաձովի: 4—10

Ամերիկացի հոշակաւոր գեներալ Լ ու Վ ա լ շ ի ս ի գործերից

ՊԻ Է Ն - Հ Ո Ւ Ր

Պատմական վէպը անգլիերեն ընագրելը հայերէնի թարգմանած լինելով ցանկանում են հրատարակել: Փնտռում են մի բարբար, որ տղապարտեան ծախսը ստանան, արկիւնքը հայ արքերի յատկացնելու պայմանով. պատրաստ են այդ թարգմանութիւնը փաճաւորել: Գրածը հետեւայ հասցէով՝ Սալմաստ (Պարսկաստան), Միսրան Պարտասարեան, Ղալասար գիւղը: 4—5

ՇԱՐՈՒՆԱՎՈՒՄ Է Ազգագրական Հանդիսի

ԲՈՒԿՆԵՐԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Լոյս է տեսել Ն 1, իսկ Ն 2 լոյս կը տեսնի զեկտեմբերին:

Բաժանորդագրին է՝ 3 ր. Գիւնը՝ Երվանդ Լալայան. Կիֆլիս, Տեմինարիա Սեբասթի. (Կ. Տ.) 10—10

ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՅՈՑ ՀՐԱՏԱՐԱՎԱՍԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Գրասենեակում վաճառվում են՝

Ս.ԿԱՌԱՆԳԵՂՈՒՄ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ	1
ՍՏԵՓԱՆՆՈՍ ՏԱՐՈՆԵՑՈՒ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ	2
ԹԻՖԼԻՍԵՑՈՑ ՄՏԱՌՈՐ ԿԵԱՆՔԸ	1 50
ՂԱՆՈՒՄ ՊԱՏՄԱԳԻՐ	2
ԳԱՍԳԻՐԻ ԿՐՈՆԻ ՈՍՈՒՄԵՆԵՐԻ ՏԱՄԱՐ	1 75
ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ ԳԱՐԱՆԵՐԻ	1 25
ՀԱՆՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ԲՆԱԽՈՍՈՒԹԻՒՆ ԼՈՒՆԿԵԼԻԷ	1
ՀԱՆՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ԱՍՏՂԱԲԱՇՈՒԹԻՒՆ ՅԵՐԱՄԱՐԻՑԻ	1
ԳՆԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ ԳԱՐԱՆԵՐԻ	4
ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ, Պալատականի	1 50
ԱՆԱՑ ՀՆՈՒԹԻՒՆԻՔ, ձանդակների	2
ՄԱՆԿԱԿԱՆ ԼՈՏՈ, (հայ., ռուս., ֆրանսերէն և վրացերէն)	1 20
ԱԶԳԱՑԻՆ ՉՕՋԵՐ, Պարոնների	1
ԳԱԻԻԲ ԿՕՊԵՐՏԻՎԻ, Գրկերների	1
ՎԷՊԻԿՆԵՐ և ՋՐՈՑՆԵՐ, Մօզայանի	1
ՅՈՒՆԻՔԱՍ, Սեղեկիչի	1 50
ՄԱՐԻ ՅՄ, Էքերտի	1
Գիւնը՝ Тифлисск. Типографское Общес. Изд. Арм. книг. 18—20	

ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՅՈՑ ՀՐԱՏԱՐԱՎԱՍԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ վարչութիւնը յայտնում է, որ ԲԱԳՈՒՆԻ ԱՆԻՄՆԵՐԸ իրանց հասանելի գրքերը կարող են ստանալ աշխատակից անդամ Աստուածատուր Վաչեանից: 4—5

ՎԱՃԱՌԱՎԱՆՎԵՑ ԹԻՖԼԻՍԻ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑՈՒՄ

Ե Ղ Բ Ա Յ Բ Ր Ա Կ Ա Ն Օ Գ Ն Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

ԹԻՐԻՔԱՅՈՒՄ ՎՆԱՍՎԱԾ ԶԱՅԵՐԻՆ ԵՐԿՐՈՐԻ, ՆՈՐԻՑ ՄԵՆՎԱԾ ԵՒ ԼՐՏԵՐԾ ՀՐԱՏԱՐԱՎՈՒԹԻՒՆ ԳԻՆԸ ՃԱՆԱՊԱՐՀԱԾԱԽՍՈՎ, 3 ր. 70 ԿՕՊԷԿ

2-ое вновь обработанное и дополненное издание ЛИТЕРАТУРНО-НАУЧНОГО СБОРНИКА

„БРАТСКАЯ ПОМОЩЬ ПОСТРАДАВШИМЪ ВЪ ТУРЦІИ АРМЯНАМЪ“.

Въ настоящее удешевленное издание, содержащее болѣе 140 статей разнообразнаго содержания въ прозѣ и въ стихахъ, вошло болѣе 40 новыхъ, знакомящихъ съ одной стороны съ ужасными бѣдствіями турецкихъ армянъ, а съ другой—съ бытовыми и кулътурными условіями жизни армянъ въ прошломъ и въ настоящемъ. Къ книгѣ приложены двѣ отдѣльныя большія группы (болѣе 100 чело-вѣкъ) армянъ-переселенцевъ, снятыя съ натуры, а также болѣе 150 рисунковъ (40 новыхъ), въ томъ числѣ многіе въ цвѣтныхъ краскахъ и два: „Рѣзня армянъ въ Трѣбизондѣ 1895 г.“ И. К. Айвазовскаго и „Весенняя буря“ Магдесіана, въ три тона.

Цѣна 3 р., съ пересылкой 3 р. 70 к.

Складъ въ конторѣ Русскихъ Вѣдомостей и въ книжн. магаз. Карбасникова на Моховой, №В. Лица, не окончившія счетовъ по 1-му изданію «Братской помощи», благоволятъ поспѣшить окончаніемъ таковыхъ.

Покорнѣйшая просьба къ изданіямъ, сочувствующимъ цѣли сборника, перепечатать настоящее объявленіе. 9—10

ՀԱՅՈՒՆԵԱՑ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԿԱՐՈՒՉԵԻԻ ԴՊՐՈՑՈՒՄ

Նոյեմբերի 15-ից կը բացվի ԼՈՒՍՏՔԱՆՈՑ, որտեղ աշակերտուհիները կը սովորեն հարթ-կել (глаженіе): Աշակերտուհիների թիւը սահմանափակ կը լինի և առաւելութիւն կը տրվի Կարուձեւի դպրոցի աւարտողներին, որոնք կըրուսկիւն ՋՐԻ, իսկ կողմնակի աշակերտուհիները՝ 15 րուբլի վճարով:

Պայմանների մասին մանրամասն կարելի է տեղեկանալ Կարուձեւի դպրոցում (Գանձակայա, Ն 25): 2—5

BATEAUX A VAPEUR FRANCAIS N. PAQUET ET C^{ie}

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱԽԳԵՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ն. ՊԱԿԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Կանոնաւոր և ուղղակի նաւագնացութիւն ՄԱՐՍԷՆԻՑ ԲԱԹՈՒՄ, չորեքշաբթի օրերը, երկու շաբաթը մի անգամ, սկսած յունվարի 25/6-ի չորեքշաբթից:

Եւ հակառակը՝ Բաթոնից Մարսէլ, մտնելով Տրապիզոն, Սամսոն և Պոլիս: Մեկնում է Բաթոնից՝ չորեքշաբթի, 25 նոյեմբերի (7 զեկտեմբերի) Միսրիլի, չորեքշաբթի, նաւապետ ՇԵՆՏ: Եւ այսպէս՝ շարունակաբար, երկու շաբաթը մի անգամ, չորեքշաբթի օրերը, ժամը 4-ին ճաշից յետոյ: Բաթոնից Պարիզ ուղղակի հարգապարտութեան ստանալներ տրվում են սովորականից պակաս գներով:

Այրանքների և ճանապարհորդների մասին հարկաւոր տեղեկութիւններ ստանալու համար թող բարեհաճեն դիմել ընկերութեան գործակալներին:

ԲԱԹՈՒՄՈՒՄ—պ. Վիկտոր դ'Արտին, Նաբէլէժնայա: ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ—պ. Օ. Գ. Բարեկենդա-նեանին, Սիտի փող. Նախկին Արթուրու բարձրասարա: ԲԱԳՈՒՄ—պ. Ս. Կիլլարեանին, Կոլլաբա-կիւնայա Տրապարակ: ՆՕՎՕՐՕՍՍԻՍՅԱ—պ. Մեկիւր Հերշերօրեկին: (Կ. Տ. շ.) 17—20

Լ Ո Ց Ս Տ Ե Ս Ա Ի

Մ Է Լ Ի Ք Ի Ա Ղ Ձ Ի Կ Ը

(Պատմական վէպ, 755 երես) Գիւնը 1 ՐՈՒԲ. 30 ԿՕՊԷԿ (ոսկեկապ 2 րուբլի)

Ծախվում է ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ—Տեղիւնակի մօտ (Մշակի խմբագրատանը) և Կենտրոնական գրա-վաճառանոցում: ԲԱԳՈՒՄ—պ. Ներսէս Իււթեանի մօտ, Ա. Ի. Աղաձովի գրասենեակ. ՇՈՒՇՈՒՄ—Բաղրամ Տէր-Սահակեանի գրափաճառանոցում: Հեղինակի հասցէն՝ ԿԻՓԼԻՍՅ, redaction „Miasa“ 2—10